

Н. В. ЮСЬКІВ

Наталія Володимирівна Юськів, аспірант Навчально-наукового Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНО-ВЛАДНИХ ВІДНОСИН В АСПЕКТІ СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ

Соціальне буття являє собою широку субстанцію, що містить ряд елементів, які концептуально його формують. Серед них насамперед – громадянське суспільство та держава як взаємопереплетені абстрагуючі феномени. Соціальне буття позиціонується як загальне, де державно-владне буття є складовою субстанцією. Влада – центральна вісь, навколо якої обертається все соціальне буття, оскільки має властивості всезагальності та пронизує всі структури суспільства, виступаючи його цементуючим елементом, здійснюючи синергетику всієї системної організації, при цьому забезпечуючи сталість та ієрархічність суспільних відносин.

Державно-владне буття відображає істотний бік життєдіяльності кожного соціального організму. Воно носить повторюваний, а отже, стійкий характер. У ньому відображається одна з об'єктивних, істотних, внутрішніх та необхідних зв'язків і цінностей, властивих життєдіяльності соціальних організмів. Як і в цілому соціальне буття, державно-владне буття носить конкретний характер, що зумовлюється, по-перше, конкретністю суб'єктів, які вступають у владні відносини, а, по-друге, – чіткістю предмета цих відносин.

Вважається, що державна влада є різновидом соціальної влади, проте вона є відносно самостійною, оскільки відокремлена від суспільства в цілому, від будь-яких груп і класів, має власну внутрішню структуру та особливості, специфічні інтереси¹. Політична система суспільства завжди виступає як особлива структура, у якій влада розподілена між усіма її елементами так, що встановлюється певний баланс сил, які рвуться до влади і досягають її. Порушення цього балансу у бік надмірної централізації влади або, навпаки, її розпорошення спричиняє дисфункцію і може призвести до розпаду політичної системи². Метою аналізу механізму державно-владної системи є не тільки встановлення її субстанцій, а й визначення ознак і властивостей його найоптимальнішого функціонування у сучасному транзитивному суспільстві для наближенні владних відносин до суспільного ідеалу.

Окремі наукові проблеми сутності державної влади розглядалися в наукових працях класиків та сучасних дослідників, зокрема Л. Дюги, М. Вебера, М. Козюбри, В. Погорілка, Ю. Тодики, І. Сліденка, С. Сливки, О. Фріцького та інших. Однак не всі питання, що стосуються проблем саме філософсько-правового аналізу державної влади, знайшли своє відображення у спеціальній правовій літературі. Таким чином, недостатня розробленість вказаного питання зумовили необхідність написання цієї наукової статті.

Державно-владні відносини існують у сфері боротьби двох буттєвих субстратів – держави та суспільства. Держава й влада є продуктами прогресу суспільства, вони виникають у результаті соціальної диференціації суспільства, коли вже самі громадські структури в змозі забезпечити єдність та необхідний порядок. Перманентна і найважливіша мета – примирити конфлікти й суперечності інтересів, які виникають між різними угрупованнями або просто окремо взятими індивідами. Суспільство створює спеціальний інститут для захисту своїх інтересів від внутрішніх і зовнішніх опонентів. Цим феноменом є державна влада, яка повною мірою бере на себе функції регулювання та управління суспільними відносинами і процесами. Класик філософського пошуку Л. Дюги зазначає, що «з моменту зародження людства цивілізація та адміністрація розвивалися в тісній єдності»³.

Субстрат у широкому розумінні – основа всього сущого. Субстрат часто отожднюють із матерією та субстанцією, але, по суті, субстрат означає найпростіші структури, які залишаються стійкими, незмінними за будь-яких перетворень. Субстрат означає те, з чого щось складається. Структурна специфікація будь-якого найпростішого акту людської діяльності виявляє в ньому «суб'єкт»: носія діяльнійності здібності, який ініціює та направляє її здійснення, і реальний об'єкт його цілеспрямованої предметної активності. Влада ніколи не є властивістю або відношенням лише однієї діючої особи (органу). Влада – завжди двостороннє, асиметричне, з домінуванням волі володаря взаємодія її суб'єкта й об'єкта. Вона неможлива без підпорядкування об'єкта. Якщо такого підпорядкування немає, то немає і влади, незважаючи на те, що суб'єкт, який прагне до неї, володіє яскраво вираженою волею владарювання і навіть могутніми засобами примусу. Тому до субстратів механізму державної влади, на нашу думку, слід віднести суб'єкт державної влади, оскільки він має можливість здійснювати нав'язування своєї волі виконавцю владного веління; об'єкт як виконавець владного посылу та засоби державно-владної діяльності.

Логічно буде розпочати з суб'єкта. Одним із класиків науки про владу (кратології) є М. Вебером, який розумів владу як властивість суб'єкта, його потенційну можливість. Влада – це ймовірність того, що суб'єкт у процесі соціальної взаємодії буде у змозі здійснити свою власну волю всупереч опору⁴. Суб'єкт державно-

правового механізму – це перманентно соціальний суб'єкт. Однак соціального суб'єкта неможливо просто «включити» в простір, «вписати» в соціальне поле: суб'єкт є діючим фактором, який своєю творчою енергією проблематизує соціальний простір. Тоді соціальний простір інтегрує суб'єкта, й інтегрується ним. А це є безперервним процесом діалогічної взаємодії суб'єктів. Влада є способом фіксації стану врівноваженості конкретних соціальних сил, що перебувають у постійній боротьбі, з тієї причини, що способи і засоби задоволення потреб та можливості їх задоволення є непостійними. Зрештою, влада – це сила, що вийшла з боротьби. Це сила інтересу, що переміг. Отже, якщо інтерес характеризує стан залежності між необхідністю задоволення потреб суб'єкта, способами і засобами, які суб'єкт організовує через власну діяльність, то влада – це залежність між необхідністю реалізації інтересів суб'єкта способами і засобами, що є в розпорядженні інших суб'єктів⁵.

Суб'єкт у механізмі державних відносин реалізує свій статус через вплив, що означає спрямований рух на щось за допомогою системи дій. Людська діяльність є цілеспрямованою. Якщо тварина діє на підставі інстинктів, то людина навчилася свідомо ставити перед собою мету, шукати засоби її реалізації, аналізувати отримані результати. Певною мірою людина вільна в кожній ланці ланцюга. Але що це за здатність – ставити мету. Ця здатність формується разом з формуванням свідомості як особливого типу мислення, обробки і використання інформації. Людина здатна створити образ майбутньої дійсності перед тим, як вона цю дійсність створить. Ціль (мета) – це ідеальне бачення результату перед тим, як результат з'явиться реально.

Отже, суб'єкт державно-владного механізму як дієва субстанція формує мету реалізації влади та визначає конкретні правила гри для отримання найоптимальнішого владного результату. У правовій державі суб'єкт владних повноважень не може діяти як необмежений абсолют. Суб'єкт державно-владного механізму обмежується громадянським суспільством та природним правом як виразником Всесвітнього Розуму. Космічна матерія і енергія, сформувавши біологічну основу людини як живої істоти, заклали перспективу його необмеженого соціального розвитку. Тому будь-які форми державних або суспільних інститутів, які ми хочемо запровадити в практику, повинні неминуче узгоджуватися з необхідністю посилення процесу продукування людством Розуму як об'єктивної потреби саморозвертання універсалу⁶. Для суб'єкта влади наявність розуму не є простою ціннісною характеристикою, це потреба та необхідність для того, щоб не допустити нівелювання самої цінності державної влади.

У демократичній державі народ виступає первинним суб'єктом та джерелом влади. Будучи однією з історично встановлених форм організації політичної влади у суспільстві, демократія характеризується більш-менш повною наявністю інститутів безпосереднього народовладдя. Вона починається тоді й там, де й коли створена та функціонує система політико-правових інститутів, норм і структур, які забезпечують громадянам організовану участь у владі та контроль над нею⁷. Формами здійснення влади народом є пряма і представницька демократія. Так, характерними ознаками безпосередньої демократії, на думку В. Ф. Погорілка і В. Л. Федоренка, є «пряме волевиявлення громадян, що не опосередковується будь-яким державним органом; єдність волі й суб'єкта її викрадення; особливе коло суб'єктів, притаманне правовідносинам, що виникають в процесі безпосередньої реалізації народного суверенітету; безпосередня участь громадян у прийнятті державних рішень; надання права участі в прийнятті державних рішень усім правоздатним громадянам; імперативний характер рішень, прийнятих вільним волевиявленням громадян у формі голосування та відповідна форма їх правового закріплення»⁸.

Те, що ми розуміємо під безпосереднім волевиявленням народу, фактично виявляється вираженням волі його більшої частини. Проте воля меншості тут не щезає, а діалектично себе проявляє. Народ як динамічний соціальний агрегат індивідуумів, як суспільство, навряд чи буде становити монолітну більшість стосовно всіх питань, що виникають під час державного управління, а відтак ми будемо мати доволі якісно й кількісно відмінні більшості у різних державних ситуаціях.

Підвладний об'єкт повинен мати реальну здатність і можливість відповідного сприйняття та оцінки влади. Він повинен або сприймати владу як свою, а реалізацію владних повноважень відповідними органами – як вираження своїх інтересів, або не приймати владу, оцінюючи реалізацію владних повноважень відповідними органами як невідображення його інтересів. У державі, яка претендує на соціальний статус демократичної, саме від народу (населення), що виступає в якості єдиного законного суб'єкта легітиматії, влада в державі отримує визнання. Це положення закріплене в принципі народного суверенітету, суть якого полягає в тому, що державний суверенітет (верховна влада в державі) виходить від народу і належить виключно народові.

Об'єктом державно-владного механізму виступає саме суспільство. Суспільство, у свою чергу, має механізм впливу на особистість. Об'єктом державної влади може виступати на мікрорівні індивід чи колектив, які підлеглі для виконання владного веління. Основою влади та її обов'язковим елементом є відношення залежності, що виникає між суб'єктом і об'єктом. Його джерело, на думку теоретиків соціального обміну, полягає в нерівному розподілі матеріальних, соціальних, духовних і політичних ресурсів, яке веде до нерівних результатів (вигід і витрат) у відношенні обміну між суб'єктом і об'єктом. У об'єкта відсутні необхідні йому для досягнення своїх цілей ресурси або ж їх недостатньо. Якщо він не може отримати необхідні ресурси з інших джерел, то він змушений коритися волі суб'єкта, оскільки саме суб'єкт володіє тими ресурсами, які потрібні об'єкту. Таким чином, залежність виникає, коли результати діяльності об'єкта обумовлені не тільки його власною поведінкою, а й діями інших індивідуальних чи колективних елементів. Залежність не є постійною. Вона зростає прямо пропорційно цінності ресурсів, якими може забезпечити суб'єкт, і знижується в міру розширення доступу об'єкта до альтернативних джерел цих ресурсів. Суб'єкт,

на відміну від об'єкта, не залежить від ресурсів об'єкта або залежить від них менше. Таким чином, влада є функцією залежності: здатність суб'єкта подолати опір об'єкта закладена в залежності об'єкта від суб'єкта: чим сильніша залежність, тим більше влади, і навпаки. Суб'єкт володіє владою над об'єктом і може впливати на його поведінку тією мірою, якою він може визначати та контролювати очікувані об'єктом нагороди і витрати. Це класична схема функціонування владного механізму.

На нашу думку, вплив суб'єкта влади на об'єкт владного веління у правовій державі може набувати таких двох форм:

1. Добровільне виконання владного веління внаслідок сприйняття державної влади, її проявів та інститутів як соціальної цінності.

2. Для виконання владного посилу необхідно застосовувати легальний примус.

Серед засобів державно-владного впливу виділяють ряд соціальних об'єктів, серед яких авторитарний примус, переконання, звичай, знання та фінансові ресурси. При цьому державна влада не обов'язково використовує примус для досягнення своїх цілей. Можуть використовуватися ідеологічні, економічні та інші методи впливу. У той же час саме державна влада володіє монополією на те, щоб примусити членів суспільства для виконання своїх намірів. Структура влади чи розподіл влади фактично є поділом права на її використання. Коли говорять, що одна особа володіє більшою владою, ніж інша, це означає, що воно має велику свободу дій.

Вказані засоби, на нашу думку, повинні бути аспектом наукового дослідження, однак інших наукових шкіл. Вважаємо за необхідне сконцентруватися на правових засобах, їх ролі та значенні для механізму державної влади.

Влада права – це його панування по відношенню до сили і волі, які організуються та обмежуються ним. Право в даному випадку слугує безпосереднім джерелом влади, а вектор активності спрямований від права до сили як вторинного фактору їх пов'язаності. «Якщо мати на увазі сучасну правову державу, що є (має бути) правовою формою публічної влади, в основі якої принцип формальної рівності, тут ставити питання про необмеження влади і правом означає визнавати пріоритет силового аспекту у змісті влади над правовим. Державний суверенітет означає верховенство, незалежність, повноту і виключність влади держави, тобто державно організованої форми політичної влади. В умовах влади права суб'єкт впливає і проявляє свою активність в обсягах, наданих йому дозволені. Право «пробуджує» його волю, а воля, в свою чергу, концентровано реалізує, направляє активність суб'єкта, проявляючи його силу.

Масштаб і істинність права може розглядатися не тільки як мета по відношенню до державно-організованого суспільства, але і як засіб по відношенню до практичних завдань, які розв'язуються, серед яких, наприклад, обмеження на основі прав, свобод, обов'язків особи свавілля державної влади, встановлення гармонії (розумного балансу) у відносинах між особистістю і державою⁹.

Теоретики конституційного права досліджують аспекти права та державної влади через його прояв у формі конституціоналізму. Так, І. Сліденко зазначає, що конституціоналізм є ефективним обмеженням державної влади. Це функціональний аспект. У кінцевому підсумку істинний сенс створення конституціоналізму полягає в створенні таких правил, які б обмежували державу певними рамками. Конституціоналізм передбачає створення публічної системи, заснованої на ефективному обмеженні державної влади, яка взаємодіє з громадянським суспільством¹⁰.

Хоча не всі сучасні науковці вважають право ефективним засобом регулювання владних відносин. Мотивація наступна. Апелювання до правових стилів і методів державного управління на практиці можна розцінити в кращому випадку як наївну ілюзію віри у сили, які спрацьовують лише за умов реального підкріплення грошима, адміністративного тиску чи іншими різновидами залежності. Правові стилі й методи управління в умовах абсолютного диктату продажно демократії не можуть, за нашим глибоким переконанням, виконувати функції державного управління, оскільки мають на меті захист і регулювання стосунків в інтересах лише окремих категорій і верств населення. Поки що держава не виробила ефективних нормативно-правових інструментів та інституцій, які надавали б правовим стилям і методам управління конституційно захищених і реально підкріплених владою засобів формування та реалізації соціально орієнтованої політики¹¹.

Ми б так радикально, як попередньо цитований автор не розставляли акценти. Раціональні деонтологічні девальвації ціннісних орієнтирів у праві в конкретній державі на певному історичному проміжку не означає відсутність аксіологічного підґрунтя правової системи загалом для врегулювання суспільних відносин. Водночас сутність державно-владних відносин не може зводитися тільки до насильства і примусу: мобілізуючи людей на досягнення суспільно важливих цілей, державна влада повинна опиратися на примус лише в крайніх випадках, використовуючи насамперед такі важелі впливу, як збалансовану систему законодавства, інститути громадянського суспільства, авторитет влади, що ґрунтуються на її легітимності, свідчить про здатність держави досягти суспільних цілей та забезпечувати оптимальний баланс публічних і приватних інтересів у державному управлінні¹². Специфічною ознакою влади як суспільного явища виступає домінування владної волі, а не просто вплив. Інакше кажучи, влада завжди містить у собі в тій чи іншій формі елементи домінування та примусу, які в тоталітарних і авторитарних системах приймають крайні та жорстокі форми. Важливо врахувати, що потреба у владі складається з об'єктивної необхідності організації суспільного виробництва, котре неможливе без підкорення всіх учасників єдиній волі. Влада потрібна для підтримки цілісності, єдності й стабільності суспільства. Важливо при цьому звернути увагу на те, що суспільство

потребує постійного узгодження приватних інтересів, приведення їх до суспільного інтересу, яке досягається за допомогою підпорядкування волі окремих людей вольовим здібностям інших, які вміють краще за інших визначати цілі і змусити їх здійснювати.

Влада виступає стержнем, який об'єднує людей в одне ціле, створює, з хаотичного безлічі людей єдине співтовариство, що має свої особливі інтереси і волю до спільного життя. Без влади не може бути й самої людини та людського суспільства.

Соціум у цілому та й окремих індивід виступає як об'єктом, так і суб'єктом державної влади. Громадськість має можливості і правові засоби впливу на владу через громадські організації, політичні партії, референдуми, вибори, народну ініціативу, громадське вето та ряд інших демократичних процедур. Порядок із тим особа повинна виконувати правове легітимне владне веління, оскільки воно походить від інституційних форм державної влади, які створені ними ж. Тобто, саме суспільство формує владу з метою врегулювання загальносоціальних інтересів, при цьому віддаючи частину власної волі для існування легітимних засобів захисту своєї волі.

¹ Юридична енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1999. – Т. 2. – 1999. – С. 85.

² Капустіна Н. Проблема взаємовідносин людини і права у працях біхевіористів / Н. Капустіна // Антропология права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи): Статті учасників Третьою всеукраїнського «круглого столу» (м. Львів, 23–24 листопада 2007 року). – Львів: СПОЛОМ, 2008. – С. 168.

³ Дюги Л. Конституційне право. Общая теория государства / Дюги Л. – М., 1908. – С. 129.

⁴ Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер; [Пер. с нем.] – М.: Прогресс, 1990. – С. 56.

⁵ Влада в Україні : шляхи до ефективності / Ред. рада ... : О. Д. Святоцький (голова) [та ін.]. – К.: Ін Юре, 2010. – С. 21.

⁶ Бех В. П. Философия социального мира: гносеологический анализ / В. П. Бех. – Запорожье: «Тандем – У», 1999. – С. 23.

⁷ Пришляк Г. Я. Роль інститутів безпосередньої та представницької демократії щодо організації контролю народу за органами держави / Г. Я. Пришляк // Митна справа. – № 1 (73). Ч. 2. – 2011. – С. 102.

⁸ Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Референдуми в Україні: історія та сучасність: Монографія / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. – С. 50.

⁹ Коробка В. Н. Правовое мировоззрение: в 2 ч. – Ч. 2: Природа, место и роль в механизме правового регулирования, значение для правовой политики современного социально-демократического государства: Монография / В. Н. Коробка; Донецкий юридический институт Луганского государственного университета внутренних дел им. Э. А. Дидоренко, 2010. – С. 73.

¹⁰ Сліденко І. Д. Феноменологія конституційного контролю. Генеза, природа і позиціонування в контексті аксіологічних, епістемологічних, праксіологічних, синергетичних аспектів: Монографія / І. Д. Сліденко. – К.: Істина, 2010. – С. 41–42.

¹¹ Підготовка управлінської еліти в Україні: теорія і практика : Кол. моногр. / А. В. Решетніченко, В. Г. Вікторов, О. М. Корх [та ін.] ; за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010. – С. 49.

¹² Тихомиров Ю. А. Общая концепция развития законодательства / Ю. А. Тихомиров // Журнал российского права. – 1999. – № 1. – С. 13.

Резюме

Юськів Н. В. Механізм державно-владних відносин в аспекті соціального буття.

У статті розглядаються проблеми державної влади у вимірі філософії права. Особливо акцентується на складових механізмі державно-владних відносин. Визначаються його складові. Суб'єктом державної влади у сучасному суспільстві в широкому розумінні є народ. Вказуються аспекти реалізації владних потенцій суб'єктом влади через прямі та делеговані демократичні процедури. Проаналізовано об'єкт владного механізму, визначено, що ним може виступати як все суспільство та окрема особистість. Встановлено виміри співвідношення суб'єкта та об'єкта влади. Досліджено роль громадянського суспільства у державно-владному концепті, вказується на потребу домінування громадської думки при формуванні інституційних органів державної влади та при реалізації ними своїх функцій. Авторка сконцентрувала особливу увагу на правовому ресурсі ресурсів державно-владного механізму, як перманентному для сучасного суспільного розвитку.

Ключові слова: державна влада, соціальне буття, суб'єкт державної влади, об'єкт державної влади, ресурс влади, право, особистість.

Резюме

Юськів Н. В. Механизм государственно-властных отношений в аспекте социального бытия.

В статье рассматриваются проблемы государственной власти в измерении философии права. Особенно акцентируется на составляющих механизма государственно-властных отношений. Определяются его составляющие. Субъектом государственной власти в современном обществе в широком понимании является народ. Указываются аспекты реализации властных потенций субъектом власти через прямые и делегированные демократические процедуры. Проанализированы объект властного механизма, определено, что им может выступать как все общество и к отдельная личность. Установлено измерения соотношения субъекта и объекта власти. Исследована роль гражданского общества в государственно-властном концепте, указывается на необходимость доминирования общественного мнения при формировании институциональных органов государственной власти и при реализации ими своих функций. Автор сконцентрировал особое внимание на правовом ресурсе ресурсов государственно-властного механизма, как перманентном для современного общественного развития.

Ключевые слова: государственная власть, социальное бытие, субъект государственной власти, объект государственной власти, ресурс власти, право, личность.

Summary

Yuskiv N. Public-power relations in the aspects of social existence.

The article examines the problems of the government in terms of philosophy of law. Particular emphasis is placed on the components of the mechanism of state-power relations. Identify its components. The subject of state power in modern society in the broadest sense of the people. Identifies aspects of power potential subject of government through direct and delegated democratic procedures. Analyzed object powerful mechanism determines that it can act as a whole society and rolled an individual. Established measurement value of the subject and object of power. The role of civil society in the state and power concept, points to the need to dominate public opinion in shaping the institutional authorities and the implementation of their functions. The author focused special attention on legal resources state-powerful mechanism as perpetual for modern social development.

Key words: public authorities, social being, the subject of the government, the object of state power, resource power, the right personality.

Отримано 21.01.2013

УДК 343.3.7

М. Ю. ШУП'ЯНА

Мар'яна Юріївна Шуп'яна, аспірант Львівського національного університету імені Івана Франка

**ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗЛОЧИНІВ
ЗА АВСТРІЙСЬКИМ КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ 1852 Р.**

Сучасна історико-правова наука розвивається завдяки історико-правовим дослідженням маловивчених і актуальних тем. У результаті таких досліджень нагромаджуються нові знання, відбуваються їх узагальнення, переосмислення і формування на цій основі наукових концепцій Української державності та права.

Однією із малодосліджених і актуальних історико-правових проблем є вивчення й узагальнення досвіду кодифікації австрійського кримінального права в першій половині ХІХ століття. Найбільшим успіхом кодифікаційних робіт в Австрійській імперії було прийняття Францом Йосифом І кримінального кодексу 1852 року. Буржуазно-демократична революція 1848 р. в Австрійській імперії стала рушійним фактором майбутніх змін у суспільному та державному житті країни, однією із яких був перегляд кримінального законодавства. Чинний до того часу Кримінальний Кодекс 1803 р. було видано у новій редакції 27 травня 1852 року. На території Галичини, як складовій частині Австрійської імперії, новий кодекс діяв аж до прийняття польського кримінального кодексу у 1932 році¹. Для ґрунтовного аналізу Австрійського Кримінального кодексу 1852 р. важливо з'ясувати сутність, зміст та ознаки такого важливого для галузі кримінального права поняття, як кримінально каране діяння, та розглянути його види.

Серед дослідників поняття та видів кримінально караного діяння в австрійському кримінальному праві необхідно назвати таких вчених: К. Суйка-Зелінська, П. Стебельський, Е. Кшимуський, В. Кульчицький, Б. Тищик, М. Никифорак та ін., які проаналізували та розвинули існуючі наукові положення про кримінальний кодекс 1852 року.

Австрійський Кримінальний кодекс 1852 р. замість поділу на тяжкі злочини і тяжкі поліцейські проступки, передбаченого Кримінальним кодексом Австрійської імперії 1803 р., впроваджував новий поділ злочинних діянь (що підлягали розгляду в порядку кримінального судочинства) на тяжкі злочини, проступки та злочини². Проте, проаналізувавши положення Кримінального кодексу 1852 р., які стосувалися проступків та злочинів, можемо зробити висновок, що такі протиправні діяння за своєю сутністю відповідали тяжким поліцейським проступкам, передбаченим у Австрійському Кримінальному кодексі 1803 р., і не являли собою двох окремих категорій з погляду матеріального кримінального права. Поділ тяжких поліцейських проступків на проступки та злочини був зумовлений тим, що, згідно з Кримінально-процесуальним уложенням від 17 січня 1850 р., деякі тяжкі поліцейські проступки визнано за необхідне прирівняти у питаннях здійснення процесу до тяжких злочинів. З огляду на це, виникла необхідність надання цим діянням окремого статусу – злочинів, що в подальшому знайшло своє відображення у Кримінальному кодексі Франца Йосифа І від 27 травня 1852 року³.

Основним критерієм поділу тяжких злочинів, проступків та злочинів слугував не вид покарання та його суворість, а небезпека, яку несло дане протиправне діяння. Кримінальний кодекс 1852 р. подавав визначення тяжкого злочину, з одного боку, а проступку та злочину, з іншого, ґрунтуючись не на протиставленні, а на розмежуванні даних понять. Згідно з приписами згаданого кодексу усі діяння, що підлягали кримінальному покаранню, поділяли на тяжкі злочини (ч. 1 §§ 1–232) та проступки і злочини (ч. 2 §§ 233–532)⁴.

Дефініцію поняття тяжкого злочину подано ще в Австрійському Кримінальному кодексі 1803 року. Відповідно до ч. 2 вступу згаданого кодексу, злочинами визнавалися такі протиправні дії та бездіяльність, вчинені з наміром завдати шкоду загальному добру, які через свій значний розмір порушень або небезпеч-